

یک روش ترکیبی برای تطبیق نقشه در سیستم‌های ناوبری خودرو (منطق فازی + اتوماتاهای یادگیر)

محمدرضا میبیدی

دانشکده مهندسی کامپیوتر و فن آوری اطلاعات

دانشگاه صنعتی امیرکبیر

تهران ایران

mmeybodi@aut.ac.ir

مریم جابری

دانشکده مهندسی کامپیوتر و فن آوری اطلاعات

دانشگاه صنعتی امیرکبیر

تهران ایران

jaberi@aut.ac.ir

۱- مقدمه

سیستم‌های ناوبری خودرو با هدف کمک به راننده در انتخاب مسیر صحیح و جابه‌جایی در طول مسیر با استفاده از نقشه راهی، طراحی شده‌اند [1]. از مزایای استفاده از سیستم‌های ناوبری خودرو ترافیک سبک‌تر در خیابان‌ها، مصرف سوخت کمتر، استهلاک کمتر خودروها، آلودگی کمتر هوا، فشار روحی کمتر برای رانندگی و جلوگیری از بروز سوانح و حوادث و خطرات جانی و مالی ناشی از آن می‌باشد. با استفاده از این سیستم‌ها می‌توان محل‌های پر ترافیک را در ساعات مختلف روز به رانندگان اعلام نمود و با پیشنهاد مسیرهای بهتر باعث کاهش ازدحام در محل‌های پرتردد گردید و انجام برخی از وظایفی که مسئولیت آنها با راننده خودرو از آن جمله خواندن نقشه، تشخیص بهترین مسیر به سمت مقصد مورد نظر و راهنمایی راننده در رسیدن به مقصد را بر عهده گیرند. در واقع این گونه سیستم‌ها، به نوعی به راننده کمک می‌کنند تا بتوانند از وضعیت خود در شبکه راهی مطلع شده و مقصد مورد نظر خود را پیدا کنند [2]. یک سیستم ناوبری خودرو از قسمت‌های مختلفی تشکیل شده است که مهمترین آنها عبارتند از: مکان‌یاب^۱، مسیر یاب^۲، نقشه دیجیتالی^۳، راهنمای مسیر^۴ و تطبیق نقشه^۵. شکل ۱ اجزای تشکیل دهنده یک سیستم ناوبری خودرو را نشان می‌دهد.

چکیده: هدف از نصب یک سیستم ناوبری بر روی یک خودرو کمک به راننده برای انتخاب یک مسیر بهینه جهت رسیدن به مقصد است. این سیستم راننده را در رسیدن به مقصدش که ممکن است مرکز شهر یا نام یک خیابان و یا یک آدرس شامل پلاک یک ساختمان باشد، راهنمایی می‌کند. در اکثر این سیستم‌های از موقعیت یاب عمومی (GPS) جهت تعیین موقعیت خودرو استفاده می‌شود. از آنجا که دقت سیستم‌های موقعیت یاب از عوامل مختلفی مانند خطای دستگاه و شرایط جوی تأثیر می‌پذیرد، لازم است از روش‌های تطبیق نقشه جهت افزایش دقت در موقعیت تعیین شده خودرو استفاده نمود. تطبیق نقشه در سیستم‌های ناوبری خودرو وظیفه تعیین موقعیت فعلی خودرو بر روی نقشه شهر را بر عهده دارد. در این مقاله الگوریتم جدیدی برای حل مسأله تطبیق نقشه در سیستم‌های ناوبری خودرو پیشنهاد می‌شود. این الگوریتم از ترکیب اتوماتاهای یادگیر و منطق فازی حاصل شده است. در روش ترکیبی پیشنهادی از اتوماتای یادگیر برای تنظیم توابع فازی که بر روی پارامترهای ورودی و خروجی مسأله تعریف شده استفاده می‌شود. مزیت این روش نسبت به روش‌های مشابه پیشین، توانایی در تنظیم هر دو دسته پارامترهای ورودی و خروجی به صورت همزمان و در نتیجه دست یافتن به روشی با خطای کمتر در فرایند تطبیق نقشه می‌باشد. به منظور ارزیابی، روش پیشنهادی برای شهر تهران آزمایش گردیده و نتایج بدست آمده با نتایج یکی از الگوریتم‌های تطبیق نقشه موجود مبتنی بر منطق فازی مقایسه شده است. نتایج مقایسه حاکی از برتری الگوریتم پیشنهادی است.

کلمات کلیدی: سیستم‌های ناوبری خودرو، تطبیق نقشه، اتوماتاهای

یادگیر، منطق فازی

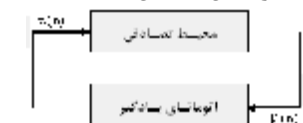
استفاده می شود ممکن است نتایج مناسبی داشته باشند ولی در مواردی که خطای موقعیت یابی بالا باشد نامناسب هستند. الگوریتم های مبتنی بر روش های آماری از جمله الگوریتم گزارش توسط اسکات¹² [6] از طریق تخمین احتمالاتی خیابان صحیح مبادرت به تطبیق نقشه می کند. کلیه الگوریتم های مبتنی بر روش های یادگیری ماشین، تا آنجایی که نگارندگان این مقاله اطلاع دارند، مبتنی بر منطق فازی می باشند [7] [8] [10].

در این مقاله روش جدیدی برای حل مسأله تطبیق نقشه در سیستم های ناوبری خودرو پیشنهاد می شود. این الگوریتم از ترکیب اتوماتاهای یادگیر و منطق فازی حاصل شده است. در روش ترکیبی پیشنهادی از اتوماتای یادگیر برای تنظیم توابع فازی که بر روی پارامترهای ورودی و خروجی مسأله تعریف شده استفاده می شود. مزیت این مدل نسبت به روش های مشابه پیشین، توانایی در تنظیم هر دو دسته پارامترهای ورودی و خروجی به صورت همزمان و در نتیجه دست یافتن به روشی با خطای کمتر در فرایند تطبیق نقشه می باشد. به منظور ارزیابی، روش پیشنهادی برای شهر تهران آزمایش گردیده است و با نتایج یکی از الگوریتم های تطبیق نقشه مبتنی بر منطق فازی ارایه شده در [7] مقایسه شده است. نتایج مقایسه حاکی برتری الگوریتم پیشنهادی داشته است.

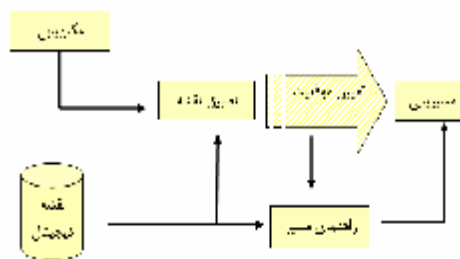
ادامه مقاله بدین صورت سازماندهی شده است. در بخش 2 اتوماتاهای یادگیر و در بخش 3 فرایند تطبیق نقشه به اختصار شرح داده می شود. در بخش 4 روش پیشنهادی تطبیق نقشه ارائه می گردد. نتایج آزمایشها و مقایسه آن با نتایج یکی از الگوریتم های تطبیق نقشه مبتنی بر منطق فازی در بخش 5 آمده است. بخش 6 نتیجه گیری می باشد.

2- اتوماتاهای یادگیر

یک اتوماتای یادگیر، ماشینی است که می تواند تعدادی متناهی عمل را انجام دهد؛ هر عمل انتخاب شده توسط یک محیط احتمالاتی ارزیابی و نتیجه ارزیابی در قالب سیگنالی مثبت یا منفی به اتوماتا برگردانده می شود و اتوماتا از این پاسخ در انتخاب عمل بعدی تاثیر می پذیرد. هدف نهایی این است که اتوماتا یاد بگیرد تا از بین اعمال خود بهترین عمل را انتخاب کند. بهترین عمل، عملی است که احتمال دریافت پاداش از محیط را به حداکثر برساند [11]. کارکرد اتوماتای یادگیر در تعامل با محیط، به صورت ساده در شکل 2 نشان داده شده است.

شکل 2. تعامل اتوماتای یادگیر و محیط

شکل 1. سیستم ناوبری خودرو و اجزای تشکیل دهنده آن.

یکی از بخش های اصلی در هر سیستم ناوبری خودرو، بخش تعیین موقعیت خودرو در نقشه است. روش های مختلفی برای تعیین موقعیت خودرو در نقشه مورد استفاده قرار می گیرد. روش DR⁶ یکی از این روش ها است که به کمک حسگرها و بر اساس محاسبه سرعت و مسافت پیموده شده موقعیت خودرو را تعیین می کند. روش دیگر برای تعیین موقعیت خودرو استفاده از امواج رادیویی است. در این روش تعدادی مراکز ثابت و معین در نظر گرفته می شود که موقعیت خود را مرتباً به کاربران نزدیک به خود مخابره می کنند [2] و روش سوم، مکان یابی به کمک سیستم موقعیت یاب عمومی⁷ (GPS) است. این سیستم متشکل از سه بخش اصلی می باشد. بخش فضائی که شامل 24 ماهواره است که در ارتفاع حدود 20200 کیلومتر بالاتر از سطح دریا قرار دارند. بخش کنترل که در بر گیرنده ایستگاه های زمینی در سراسر دنیا است و بخش کاربران که شامل دستگاه های گیرنده GPS است که موقعیت وسیله نقلیه را به کمک دریافت سیگنال هایی از ماهواره ها تعیین می کند. این گیرنده ها به دلیل وجود خطاهای سنسجش نمی توانند مستقیماً از طریق سیگنال های دریافت شده از ماهواره ها، مکان یابی دقیق را انجام دهند. منابع خطاهای سنسجش عبارتند از: خطای اندازه گیری زمان، خطای اتمسفری، خطای تعدد مسیر، خطای عمدی دسترسی انتخابی⁸.

با توجه وجود خطا در داده های به دست آمده از گیرنده GPS، یا هر روش دیگر تعیین موقعیت، به فرایند تطبیق نقشه نیاز می باشد [3]. تطبیق نقشه در سیستم های ناوبری خودرو وظیفه تعیین موقعیت فعلی خودرو را بر روی شبکه راه ها بر عهده دارد. الگوریتم های متعددی برای تطبیق نقشه ارائه شده است. این الگوریتم ها در سه گروه قرار می گیرند [4]. الگوریتم هایی که از اطلاعات هندسی و یا توپولوژیکی برای تعیین موقعیت استفاده می کنند، الگوریتم ها که از روش های آماری کمک می گیرند و الگوریتم ها که از روش های یادگیری ماشین استفاده می کنند. الگوریتم های هندسی از جمله الگوریتم های "تطبیق نقطه با نقطه"⁹، "نقطه با منحنی"¹⁰ و "منحنی با منحنی"¹¹ تنها از اطلاعات هندسی برای تطبیق نقشه استفاده می کنند. مشکل عمده در این الگوریتم ها آن است که تنها در شرایطی که خطای تعیین موقعیت و نویز موجود در سیستم ناچیز باشد و همچنین در مواردی که از حسگرهای بسیار قوی

گیرنده مکان یاب می بایست فرایندی انجام گیرد تا خیابان مناسب انتخاب شود. بدین منظور ابتدا خیابان هایی که احتمال دارد اتومبیل در آن واقع شده باشد پیدا کرده و سپس و از میان آنها خیابان صحیح را انتخاب می شود. بدین منظور در ابتدای کار، محدوده ای مشخص در اطراف نقطه دریافتی از GPS را به عنوان همسایگی مجاز نقطه در نظر گرفته و خیابان هایی که در این شعاع قرار دارند به عنوان خیابان های کاندیدا انتخاب می شوند. در بررسی وضعیت خودرو و انتخاب خیابانی که اتومبیل در آن واقع شده است، دو پارامتر مهم و تاثیر گذار عبارتند از: (1) فاصله میان موقعیت به دست آمده برای خودرو از طریق سیستم ناوبری با نقطه تصویر شده بر روی خیابان و (2) شباهت شکل ظاهری خیابان مورد نظر با خط سیر طی شده توسط خودرو.

اگر نقطه p_c با مختصات (x_c, y_c) به عنوان موقعیت بدست آمده توسط روش های مکان یابی در نظر گرفته شود و به ازای هریک از خیابان های کاندیدا سعی گردد این نقطه را بر روی خیابان مذکور، نگاشت نمود و نقطه ای که از این نگاشت بدست می آید را $p_r = (x_r, y_r)$ نامید، آنگاه می توان به کمک رابطه (3) میزان نزدیکی این دو نقطه را محاسبه نمود.

$$D(p_c, p_r) = \frac{1}{1 + \frac{\|p_c - p_r\|^2}{S^2}} \quad (3)$$

در این رابطه پارامتر D بیانگر میزان فاصله میان دو نقطه p_c و p_r بوده و S به عنوان انحراف معیار استاندارد از خطای فیلتر سیستم معرفی می شود که به کمک گیرنده های GPS قابل اندازه گیری است. به همین ترتیب اگر سرعت حرکت و جابجایی خودرو به کمک بردار \mathbf{v}_c نشان داده شود و با نگاشت این بردار بر روی خیابان مذکور بردار \mathbf{v}_r حاصل شود، می توان به منظور تعیین میزان شباهت میان این دو بردار از رابطه (4) که در واقع از زاویه میان دو بردار کمک می گیرد استفاده نمود:

$$V(\mathbf{v}_c, \mathbf{v}_r) = \frac{(\mathbf{v}_c, \mathbf{v}_r)^2}{\|\mathbf{v}_c\|^2 \|\mathbf{v}_r\|^2} = \cos^2 q_d \quad (4)$$

در این رابطه q_d زاویه میان دو بردار \mathbf{v}_c و \mathbf{v}_r تعریف می شود و پارامتر V برابر با کسینوس زاویه میان دو بردار \mathbf{v}_c و \mathbf{v}_r است [7]. دو پارامتر معرفی شده در روابط (3) و (4) به عنوان پارامترهای ورودی مسأله در نظر گرفته می شوند که به کمک آنها می توان معیاری برای سنجش میزان درستی خیابان مورد بررسی بدست آورد. این دو رابطه به گونه ای هستند که هر چه دو نقطه p_c و p_r به هم نزدیک تر باشند

اتوماتای یادگیر با ساختار متغیر را می توان توسط چهارتایی $\{a, b, p, T\}$ نشان داد که $a = \{a_1, \dots, a_r\}$ مجموعه عمل های اتوماتا، $b = \{b_1, \dots, b_m\}$ مجموعه ورودی های اتوماتا، $p = \{p_1, \dots, p_r\}$ بردار احتمال انتخاب هریک از عمل ها و $p(n+1) = T[a(n), b(n), p(n)]$ الگوریتم یادگیری می باشد. مدل های خطی مورد استفاده در به روز رسانی احتمالات عمل ها، در واقع به گونه ای هستند که احتمالات اعمال در گام بعدی از روی ترکیب خطی احتمال فعلی آن نتیجه می شوند یک نمونه از الگوریتم های یادگیری خطی به صورت زیر تعریف می شود: فرض کنید عمل a_i در مرحله n ام انتخاب شود؛ در صورتی که عمل انتخاب شده مطلوب باشد بردار احتمال توسط رابطه (1):

$$p_i(n+1) = p_i(n) + a[1 - p_i(n)] \quad (1)$$

$$p_j(n+1) = (1-a)p_j(n) \quad \forall j \neq i$$

و در صورتی که پاسخ نامطلوب باشد بردار احتمال توسط رابطه (2):

$$p_i(n+1) = (1-b)p_i(n) \quad (2)$$

$$p_j(n+1) = (b/r-1) + (1-b)p_j(n) \quad \forall j \neq i$$

به روز می شود. در روابط بالا، a پارامتر پاداش و b پارامتر جریمه می باشند. و در واقع احتمال اعمال به کمک ترکیبی خطی از احتمال حالت قبل و به کمک ضرایب پاداش و جریمه تعیین شده محاسبه می شوند. سه الگوریتم یادگیری که برای بروز رسانی بردار احتمال اقدامها به کار گرفته می شوند عبارتند از مدل L_{R-P} ¹³، مدل L_{R-EP} و مدل L_{R-I} .

3- تطبیق نقشه

در این بخش در ابتدا فرایند تطبیق نقشه توضیح داده می شود و سپس مدلی مبتنی بر منطق فازی که اساس الگوریتم پیشنهادی می باشد شرح داده می شود.

فرایند تطبیق نقشه به منظور نگاشت موقعیت دریافت شده از سیستم های موقعیت یاب (GPS) به نقشه های دیجیتالی به کار می رود. اگر سیستم تعیین موقعیت یاب در وسیله نقلیه و همچنین نقشه های دیجیتالی به حد کافی دقیق باشند، فرایند تطبیق نقشه براحتی انجام می گیرد. یعنی تنها کافی است موقعیت بدست آمده را به نزدیک ترین خیابان تطبیق دهیم. اما همان طور که گفته شد سیستم های تعیین موقعیت معمولاً بخاطر برخی اختلالات صوتی و موجی و همچنین وجود ساختمان های بلند در مناطق شهری قادر نیستند بصورت دقیق موقعیت وسیله نقلیه را بر روی نقشه تعیین دهند. با انجام عمل تطبیق می توان موقعیت دقیق وسیله نقلیه را تحت شرایط گوناگون محیطی و جغرافیایی بر روی نقشه بدست آورد [1]. برای تطبیق هر یک از نقاط دریافتی از

4- الگوریتم پیشنهادی

در این بخش یک الگوریتمی ترکیبی برای حل مسأله تطبیق نقشه در سیستم‌های ناوبری خودرو پیشنهاد می‌گردد. در این روش از منطق فازی و اتوماتای یادگیر برای سنجش میزان صحت خیابان‌های کاندیدا و پیدا کردن بهترین خیابانی که خودرو در آن واقع است استفاده می‌شود. در واقع الگوریتم پیشنهادی، الگوریتم مبتنی بر منطق فازی که در بخش قبلی به آن اشاره شد می‌باشد که در آن از اتوماتاهای یادگیر برای تنظیم توابع عضویت پارامترهای ورودی و خروجی استفاده شده است. هر تابع عضویت مجهز به یک اتوماتای یادگیر می‌باشد. وظیفه این اتوماتای یادگیر تنظیم مرکز تابع عضویت به طریقی است که تطبیق نقشه به نحو بهینه انجام گیرد. در ادامه چگونگی تنظیم توابع عضویت توسط اتوماتای یادگیر توضیح داده می‌شود.

فرض کنید ورودی سیستم فازی D و V (مطابق با روابط (3) و (4)) و خروجی آن $y = F(D, V)$ باشد. برای دو پارامتر ورودی D و V پنج ناحیه فازی به صورت خیلی کوچک، کوچک، متوسط، بزرگ و خیلی بزرگ تعریف شده و مدل اولیه‌ای برای این توابع معین می‌گردد. این تعریف به گونه‌ای خواهد بود که در محدوده‌هایی با نرخ داده‌ای بالاتر، تراکم توابع عضویت نیز بیشتر باشد، این کار باعث می‌شود تا تفکیک بیشتری بر روی مقادیر ورودی وجود داشته باشد و به تبع آن دقت انتخاب توابع و انجام محاسبات آن بالاتر رود مدل اولیه این توابع در شکل 4 نشان داده شده است که در آن مطابق با توزیع داده‌ای، در ناحیه نزدیک به یک، تراکم توابع عضویت تعریف شده بیشتر است.

1- برای پارامترهای ورودی D و V هریک 5 اتوماتای یادگیر یکی برای هر تابع عضویت و برای خروجی 25 اتوماتای یادگیر یکی برای هر یک از 25 تابع عضویت، در مرکز تابع عضویت، ایجاد می‌شود. در هر یک از این اتوماتاها تعدادی عمل (m عمل) تعریف می‌گردد و احتمال هر یک از اتوماتاهای یادگیر در لحظه شروع فرایند یادگیر با احتمال $1/m$ مقدار دهی می‌شوند. برای هر یک از نقاط دریافتی از گیرنده GPS (داده‌های آموزشی) مراحل زیر تکرار می‌شود. شرط پایان الگوریتم برای هر داده آموزشی عبارت است از کوچکتر شدن خطای محاسبه شده از یک مقدار معین ϵ و یا تکرار حلقه فرایند تا بیش از 1000 تکرار.

2- خیابان‌های کاندیدای مربوط به نقطه دریافتی از گیرنده GPS معین می‌شود.

گام 3 تا 5 برای هر یک از خیابان‌های کاندیدا اجرا می‌شود

3- هر یک از اتوماتاهای یادگیر یکی از اعمال خود را با توجه به بردار احتمال اعمال انتخاب می‌کند که در نتیجه برای هر یک از پارامترهای

مقدار D به یک نزدیکتر خواهد شد و همچنین هر چه جهت‌های دو بردار سرعت به هم نزدیکتر باشند مقدار پارامتر V به یک نزدیکتر خواهد بود. برای انتخاب مناسب‌ترین خیابان از بین خیابان‌های کاندیدا از تابع $F(D, V) = aD(k) + bV(k)$ استفاده می‌شود که در این رابطه $D(k)$ فاصله نقطه دریافتی از GPS از k امین خیابان کاندید و $V(k)$ کسینوس زاویه بین بردار سرعت خودرو (دریافتی از GPS) جهت k امین خیابان کاندید می‌باشند. در رابطه فوق $a > 0$ و $b > 0$ از پارامترهای مهم در تعیین مقدار $F(D, V)$ می‌باشند. تعیین مقادیر مناسب برای این دو پارامتر در کارایی الگوریتم تطبیق نقش به سزایی دارد. الگوریتم متفاوتی برای تنظیم این دو پارامتر پیشنهاد شده است که الگوریتم مبتنی بر منطق فازی از آن جمله است [7]. الگوریتم پیشنهادی در این مقاله می‌تواند به عنوان الگوریتمی برای این منظور مورد استفاده قرار گیرد. قبل از ارایه الگوریتم پیشنهادی که در بخش بعدی به آن پرداخته می‌شود. شکل 3 مراحل اصلی یک الگوریتم تطبیق نقشه را نشان می‌دهد. پارامتر F_T به عنوان یک آستانه در انتخاب خیابان صحیح مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مراحل تطبیق نقشه به دو بخش تقسیم می‌شوند. بخش اول "تعیین موقعیت خودرو" در خیابان است. در این بخش سعی می‌شود خیابان صحیح از میان خیابان‌های کاندیدا انتخاب گردد. برای این کار $F(D, V)$ بدست آمده برای خیابان‌های کاندیدا با هم مقایسه شده و بزرگترین مقدار برگزیده می‌شود. در صورتی که این مقدار بزرگتر از آستانه F_T بزرگتر باشد خیابان مورد نظر به عنوان خیابان صحیح انتخاب شده و الگوریتم وارد بخش دوم می‌شود. در غیراین صورت الگوریتم در همین بخش باقی مانده و برای نقطه بعدی دریافتی از گیرنده GPS تکرار می‌شود. بخش دوم "پیگیری حرکت خودرو" [8] در خیابان انتخاب شده می‌باشد. در این بخش به ازای هر نقطه دریافتی از گیرنده GPS مقدار تابع $F(D, V)$ برای خیابان صحیح محاسبه شده و در صورتی که از آستانه F_T بزرگتر باشد نقطه دریافتی از GPS بر روی خیابان منتخب نگاشت می‌شود و الگوریتم برای نقطه بعدی دریافتی از گیرنده GPS تکرار می‌شود.

به طور خلاصه با توجه به مراحل اصلی الگوریتم تطبیق نقشه توضیح داده شده، هدف تعیین مقدار $F(D, V)$ به صورتی است که دو شرط زیر در آن برقرار باشد: 1- مقدار $F(D, V)$ ی مربوط به خیابان که خودرو در آن قرار دارد بیشترین مقدار را در میان $F(D, V)$ های مربوط خیابان‌های کاندیدا داشته باشد. 2- مقدار $F(D, V)$ ی مربوط به خیابان که خودرو در آن قرار دارد بزرگتر از آستانه F_T باشد.

با این توضیحات در ادامه الگوریتم پیشنهادی شرح داده می‌شود.

صحیح از F_T کوچکتر باشد آنگاه به تمامی عمل‌های انتخاب شده (مقادیر انتخاب برای مراکز توابع عضویت خروجی) توسط اتوماتاهای یادگیر

توابع عضویت خروجی جریمه تعلق می‌گیرد

ج: اگر خیابانی که بزرگترین مقدار خروجی y را دارد، خیابان صحیح متناظر با نقطه دریافتی از گیرنده باشد و مقدار تابع y مربوط به خیابان صحیح از F_T بزرگتر باشد آنگاه به تمامی عمل‌های انتخاب شده (مقادیر انتخاب برای مراکز توابع عضویت خروجی) توسط اتوماتاهای یادگیر توابع عضویت خروجی پاداش تعلق می‌گیرد.

از طریق فرایند تطبیق توابع عضویت، خیابان صحیح بالاترین مقدار y را در بین خیابان‌های کاندیدا دارا خواهد شد علاوه بر مقدار y برای خیابان صحیح از آستانه F_T بزرگتر خواهد شد. بدین ترتیب با پیدا کردن تخمین دقیق‌تری از تابع y یافتن خیابان صحیح و پیگیری خودرو بر روی آن دقیقتر انجام می‌گیرد.

6- نتایج آزمایش‌ها

در این بررسی داده‌های مورد نیاز برای آموزش و تست مسأله، اطلاعات مربوط به شهر تهران می‌باشد. داده‌های مذکور اطلاعات نقاط مربوط به سفرهای مختلف انجام گرفته در شهر تهران است که توسط یک گیرنده GPS که در داخل خودرو قرار گرفته، جمع‌آوری شده است. سعی شده که داده‌های آموزشی جمع‌آوری شده پوشش دهنده مدل‌های مختلف خیابان‌های شهر تهران باشد و به همین دلیل سفرها به منظور جمع‌آوری اطلاعات در مناطق مختلف شهر تهران مانند نواحی متمرکز و فشرده، نواحی نیمه فشرده، نواحی باز و با خیابان‌های پهن، میادین و گوشواره‌ها، انجام گرفته است. از بین اطلاعات جمع‌آوری شده مربوط به 10 سفر، 4000 نقطه به عنوان نقاط آموزشی استفاده شده است برای این داده‌های آموزشی، خیابان صحیح و همچنین قطعه کمائی که خودرو بر روی آن قرار دارد معلوم است تا به کمک آنها بتوان فرایند آموزش را انجام داد. الگوریتم پیشنهادی برای سه مدل یادگیر خطی اتوماتاهای یادگیر یعنی مدل یادگیری پاداش-جزا، پاداش-جزای جزئی و پاداش-عدم مجازات، آزمایش شده است و بهترین نتایج که برای الگوریتم مبتنی بر اتوماتاهای یادگیر زمانیکه از الگوریتم یادگیری L_{R-ep} استفاده می‌شود، گزارش شده است. F_T برای تمامی آزمایشها 1.2 در نظر گرفته شده است. برای آزمایش‌های بیشتر می‌توان به [12] مراجعه نمود.

آزمایش 1: این آزمایش به منظور بررسی تغییرات توابع عضویت در حین فرایند یادگیری انجام گرفته است. برای این آزمایش از الگوریتم یادگیری L_{R-ep} با پارامترهای $a = 0.5$ و $b = 0.05$ استفاده شده است. هر یک از اتوماتاهای یادگیر دارای 10 عمل با احتمال اولیه 0.1 می‌باشند. اشکال 5 (الف و ب) چگونگی همگرایی توابع فازی پارامترهای ورودی D و V در ابتدای الگوریتم و پس از اتمام یادگیری نشان می‌دهد.

ورودی D و V پنج تابع عضویت و برای خروجی 25 تابع عضویت ایجاد می‌شود.

4- برای هر یک از خیابان‌های کاندیدا مقدار پارامترهای D و V طبق روابط (3) و (4) محاسبه می‌شود و سپس میزان عضویت هر یک پارامترهای D و V با توجه به توابع عضویت ایجاد شده در گام پیشین محاسبه می‌شود.

5- با توجه به میزان عضویت‌های بدست آمده برای پارامترهای D و V قوانین فازی فعال شده و مقدار تابع خروجی تعیین می‌شود.

6- با توجه به خروجی‌های به دست آمده برای خیابان‌های کاندیدا اعمال اتوماتاهای یادگیر پاداش یا جریمه داده می‌شود. برای اعمال پاداش و یا جریمه به اتوماتاهای یادگیر، ابتدا مقادیر y ‌های بدست آمده برای خیابان‌های کاندیدا با هم مقایسه و خیابانی که دارای بزرگترین مقدار y می‌باشد انتخاب می‌شود. و سپس بردارهای احتمالات اتوماتاهای یادگیر توابع عضویت پارامترهای D و V پارامترهای ورودی D و V طبق مراحل زیر به روزرسانی می‌شود.

الف: اگر خیابانی که بزرگترین مقدار خروجی y را دارد، خیابان صحیح متناظر با نقطه دریافتی از گیرنده نباشد و مقدار خطا برای خیابان صحیح از مقدار ثابت "ماکزیمم خطا" بیشتر باشد، آنگاه به تمامی عمل‌های انتخاب شده (مقادیر انتخاب برای مراکز توابع عضویت ورودیها) توسط اتوماتاهای یادگیر توابع عضویت پارامترهای D و V جریمه تعلق می‌گیرد.

ب: اگر خیابانی که بزرگترین مقدار خروجی y را دارد، خیابان صحیح متناظر با نقطه دریافتی از گیرنده باشد و مقدار خروجی y مربوط به خیابان صحیح از F_T کوچکتر باشد آنگاه به تمامی عمل‌های انتخاب شده (مقادیر انتخاب برای مراکز توابع عضویت ورودیها) توسط اتوماتاهای یادگیر توابع عضویت پارامترهای D و V جریمه تعلق می‌گیرد.

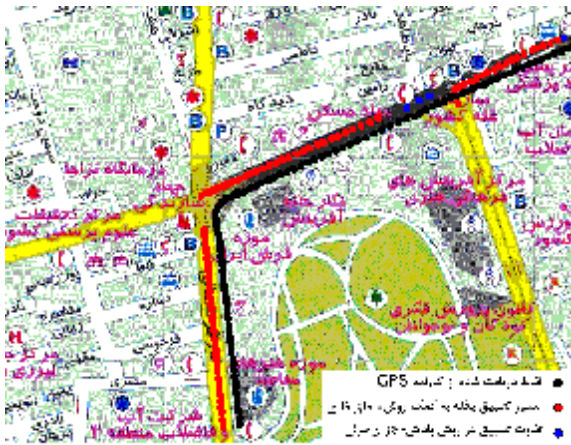
ج: اگر خیابانی که بزرگترین مقدار خروجی y را دارد، خیابان صحیح متناظر با نقطه دریافتی از گیرنده باشد و مقدار خروجی y مربوط به خیابان صحیح از F_T بزرگتر باشد آنگاه به تمامی عمل‌های انتخاب شده (مقادیر انتخاب برای مراکز توابع عضویت ورودیها) توسط اتوماتاهای یادگیر توابع عضویت پارامترهای D و V پاداش تعلق می‌گیرد.

7- بردارهای احتمالات اتوماتاهای یادگیر توابع عضویت پارامترهای خروجی طبق مراحل زیر به روزرسانی می‌شود.

الف: اگر خیابانی که بزرگترین مقدار خروجی y را دارد، خیابان صحیح متناظر با نقطه دریافتی از گیرنده نباشد آنگاه به تمامی عمل‌های انتخاب شده (مقادیر انتخاب برای مراکز توابع عضویت خروجی) توسط اتوماتاهای یادگیر توابع عضویت خروجی جریمه تعلق می‌گیرد.

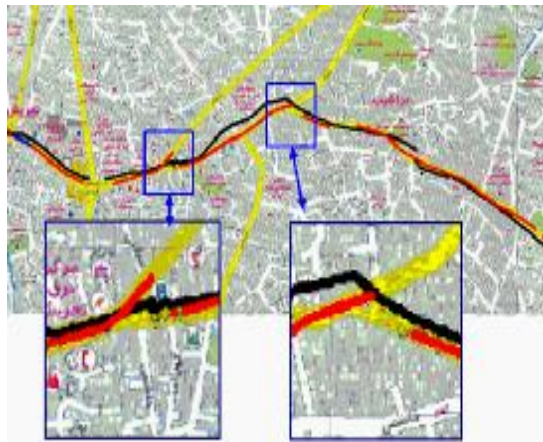
ب: اگر خیابانی که بزرگترین مقدار خروجی y را دارد، خیابان صحیح متناظر با نقطه دریافتی از گیرنده باشد و مقدار تابع y مربوط به خیابان

تطبیق انجام گرفته توسط الگوریتم مبتنی بر منطق فازی و همچنین الگوریتم مبتنی بر اتوماتاهای یادگیر (زمانیکه از الگوریتم یادگیری L_{R-ep} استفاده می‌کند) مشابه همدیگر می‌باشند. در این شکل مشاهده می‌شود که در حوالی تقاطع خیابان فاطمی با خیابان حجاب، الگوریتم مبتنی بر اتوماتاهای یادگیر در مقایسه با الگوریتم مبتنی بر منطق فازی عمل تطبیق را به نحو بهتری انجام داده است.

شکل ۸. حرکت در خیابان‌های نیمه فشرده و با تقاطع‌های زیاد در طول مسیر

آزمایش ۴: این آزمایش به منظور بررسی کارایی الگوریتم پیشنهادی برای نواحی فشرده انجام گرفته است. تعداد خیابان‌ها در این نواحی زیاد و پر پیچ و خم می‌باشند هستند به همین دلیل خودرو در مسیر حرکت خود با تقاطع‌های بیشتری مواجه می‌شود (شکل ۹). در این ناحیه تطبیق نقشه بدلیل وجود دو تقاطع با زاویه کمتر از ۹۰ درجه به سختی صورت می‌گیرد یعنی الگوریتم تطبیق نقشه در تقاطع بعد از مشاهده چند نقطه دریافتی بعدی از GPS خود را اصلاح کرده و قادر به تشخیص خیابان صحیح می‌شود (به شکل ۹ مراجعه شود). این آزمایش برای الگوریتم‌های یادگیری متفاوت انجام گرفته که بهترین نتیجه متعلق به الگوریتم یادگیری L_{R-ep} می‌باشد

جدول ۱ نشان می‌دهد که احتمال کدامیک از اعمال اتوماتاهای یادگیر به مقدار ۱ همگرا شده است. عمل اتوماتای یادگیری که احتمال انتخابش به ۱ همگرا شده است مقدار راس تابع عضویت متناظر با آن اتوماتای یادگیر می‌باشد. بطور مثال اتوتای یادگیر تابع عضویت سرعت-بزرگ به عمل $p5$ همگرا شده است. شکل ۶-الف نمودار همگرایی احتمال این عمل از اتوماتای یادگیر را نشان می‌دهد. برای پارامتر خروجی $F(D,V)$ نیز به همین شکل عمل می‌شود شکل ۶-ب نمودار همگرایی احتمال بیستمین تابع عضویت فازی پارامتر خروجی را نشان می‌دهد. در ادامه این بخش نتایج آزمایش‌هایی که به منظور ارزیابی الگوریتم پیشنهادی برای شهر تهران انجام گرفته است ارایه می‌گردد. این آزمایش‌ها برای نواحی باز و کم تراکم، نواحی نیمه فشرده، نواحی فشرده، گوشواره‌ها و نواحی پر ترافیک انجام گرفته است.

آزمایش ۲: این آزمایش به منظور بررسی کارایی الگوریتم پیشنهادی برای نواحی باز و کم تراکم انجام گرفته است. این نواحی دارای خیابان‌های پهن بوده که پیچ و خم کمی دارند و از همدیگر فاصله زیادی دارند می‌باشند. در این نواحی الگوریتم‌های پیشنهادی با کمترین خطا عمل تطبیق نقشه انجام می‌دهند. شکل ۷ نمونه‌ای از عمل تطبیق در این گونه نواحی را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود در طول مسیری که خودرو طی کرده است عمل تطبیق دارای خطای کمی می‌باشد. همچنین عمل تطبیق توسط هر دو الگوریتم مبتنی بر منطق فازی و مبتنی بر اتوماتاهای یادگیر با دقت یکسانی انجام گرفته است.

شکل ۷. نواحی باز و کم تراکم

آزمایش ۳: این آزمایش به منظور بررسی کارایی الگوریتم پیشنهادی برای نواحی نیمه فشرده انجام گرفته است. ناحیه نیمه فشرده در نظر گرفته شده که در شکل دیده می‌شود دارای گذرگاه‌های نسبتاً کم عرض می‌باشد که باعث می‌شود خودرو با تقاطع‌های متعددی مواجه شود و در نتیجه منجر به ایست مکرر خودرو گردد. همانطور که در شکل مشاهده می‌شود در بیشتر طول مسیری که خودرو طی کرده است عمل

ب

شکل 10. تطبیق نقشه در گوشواره‌ها.

آزمایش 6: این آزمایش به منظور بررسی کارایی الگوریتم پیشنهادی برای نواحی پر ترافیک انجام گرفته است. حجم زیاد خودرو در این نواحی موجب ایست مکرر خودرو می‌شود و در نتیجه خطا در گیرنده‌های GPS بالا می‌رود. برای رفع این خطا، نقاط دریافتی از گیرنده GPS که اندازه سرعت در آنها نزدیک به صفر است، متناظر با نقطه تطبیق یافته قبلی قرار داده می‌شود (شکل 11). بدین ترتیب تأثیر خطای گیرنده GPS نتیجه تطبیق نقشه کاهش می‌یابد. همان طور که در شکل مشاهده می‌شود، نقاط دریافتی از گیرنده GPS به دلیل وجود ترافیک در خیابان ولی عصر دارای خطای زیادی بوده است ولی با این وجود الگوریتم پیشنهادی تنها در برای دو نقطه دریافتی توسط GPS قادر تطبیق صحیح نبوده است.

شکل 11. مسیریابی پر ترافیک و با توقف‌ها مکرر در طول طی مسیر.

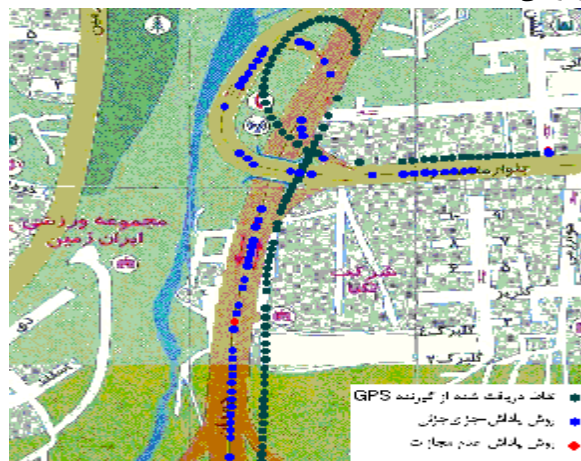
آزمایش 7: این آزمایش به منظور بررسی تعداد دفعات تطبیق اشتباه توسط الگوریتم‌های پیشنهادی انجام شده است. بدین منظور اطلاعات مربوط به 4 سفر که شامل نواحی مختلف هستند در نظر گرفته شده است. در جدول 2 متوسط خطای هر یک از الگوریتم‌های تطبیق نقشه نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود الگوریتم پیشنهادی که از الگوریتم یادگیری L_{R-p} استفاده کرده است (ستون 2) در مقایسه با سایر الگوریتم‌های (ستونهای 3 و 4 و 5) دارای خطای تطبیق کمتری می‌باشد.

7- نتیجه گیری

در این مقاله یک الگوریتم که از ترکیب اتوماتاهای یادگیر و منطق فازی حاصل شده است برای تطبیق نقشه برای سیستم‌های ناوبری خودرو پیشنهاد گردید. به منظور ارزیابی، روش پیشنهادی برای شهر تهران آزمایش و با نتایج یکی از الگوریتم‌های تطبیق نقشه مبتنی بر

شکل 9. تصمیم‌گیری و تصحیح خطا در تقاطع‌های کمتر از 90 درجه

آزمایش 5: این آزمایش به منظور بررسی کارایی الگوریتم پیشنهادی در گوشواره‌ها انجام گرفته است. گوشواره‌ها نوعی زیرگذرهای اتصال‌دهنده بزرگراه‌های شهری می‌باشند. نمونه‌ای از گوشواره‌ها در شکل 10 دیده می‌شود. در شکل 10- الف نتایج حاصل از تطبیق نقشه با الگوریتم مبتنی بر اتوماتای یادگیر با الگوریتم یادگیری L_{R-p} و الگوریتم مبتنی بر منطق فازی نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود هر دو الگوریتم تصبیق یکسانی با خطای بالای انجام داده اند. همانطور که در شکل 10- ب مشاهده می‌شود نتایج تطبیق با استفاده از الگوریتم مبتنی بر اتوماتای یادگیر برای هر دو الگوریتم یادگیری L_{R-I} و L_{R-p} کاملاً بر هم منطبق می‌باشند. ولی از الگوریتم مبتنی بر اتوماتای یادگیر که از الگوریتم یادگیری L_{R-p} استفاده کرده است (شکل 10- الف) از خطای بسیار کمتری برخوردار است و عمل به طور قابل توجهی بهبود یافته است. آزمایش‌ها نشان داده است که تطبیق نقشه در گوشواره‌ها، دارای خطای بیشتری نسبت به تطبیق نقشه در سایر نواحی است.

الف

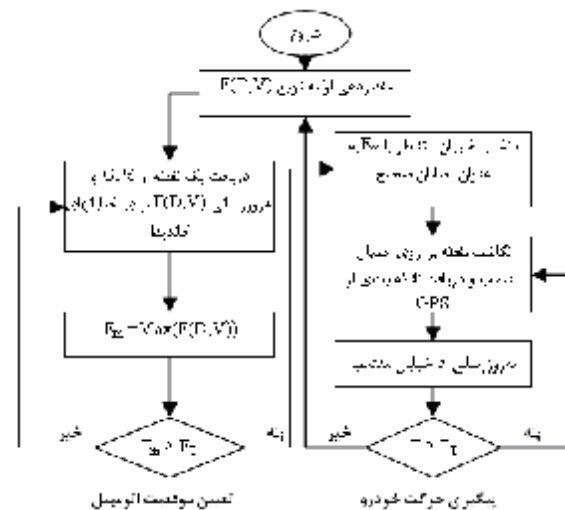

- منطق فازی مقایسه گردید. نتایج مقایسه برتری الگوریتم پیشنهادی را نشان داده است.

این کار تحقیقاتی توسط مرکز تحقیقات مخابرات ایران حمایت مالی شده است که بدین وسیله سیاست‌گذاری می‌شود.

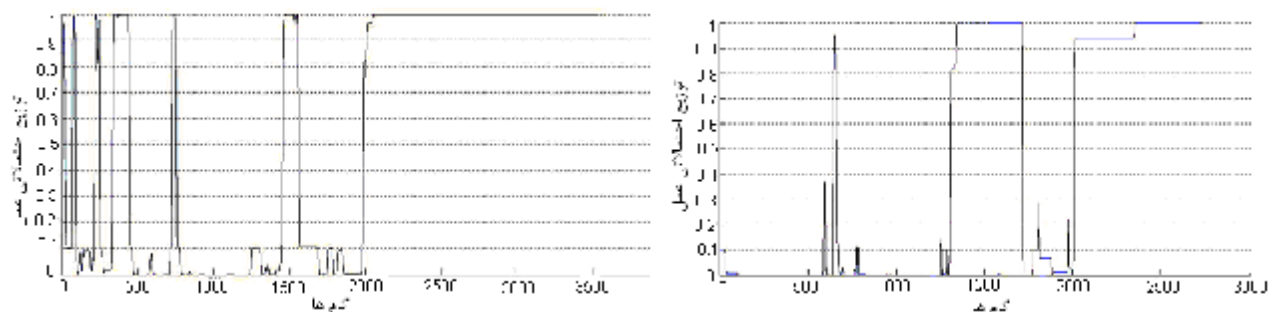
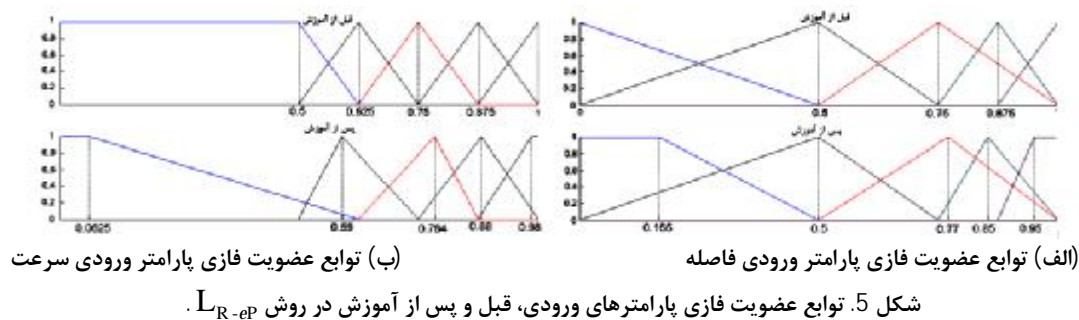
[1] مقدمه‌ای بر سیستم‌های ناوبری خودرو، نقشه دیجیتالی، گزارش فنی، آزمایشگاه محاسبات نرم، دانشکده مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات، دانشگاه صنعتی امیرکبیر، 1384

- [2] P. Y. Gillieron and B. Merminod, "Personal Navigation System for Indoor Applications", Swiss Federal Institute of Technology, Geodetic Engineering Lab, 2003.
- [3] F. Iwaki, M. Kakihari and M. Sasaki, "Recognition of Vehicle's Location for Navigation", Proceedings of the Vehicle Navigation and Information Systems Conference, September, 1989.
- [4] S. Syed, "Development of Map Aided GPS Algorithms for Vehicle Navigation in Urban Canyons", Department Of Geometrics Engineering, Calgary, Alberta, 2005.
- [5] D. Bernstein and A. L. Kornhauser, An Introduction To Map Matching For Personal Navigation Assistants, New Jersey, TIDE Center, 1996.

شكل 3. الگوریتم تطبیق نقشه

سیزدهمین کنفرانس ملی انجمن کامپیوتر ایران
جزیره کیش، خلیج فارس، ایران ۱۹ الی ۲۱ اسفند ۱۳۸۶

الف: نمودار همگرایی تابع عضویت سرعت = بزرگ
ب: نمودار همگرایی بیستمین تابع تعلق فازی خروجی
شکل 6. نمودار همگرایی توابع تعلق فازی

جدول 1. اعمال انتخاب شده اتوماتاهای یاد گیر پس از آموزش

پارامتر فاصله	پارامتر سرعت	تابع عضویت	عملی انتخاب شده پس از آموزش	تابع عضویت
خیلی بزرگ	0.0625	خیلی بزرگ	عمل انتخاب شده پس از آموزش	0.166
بزرگ	0.59	بزرگ		0.5
متوسط	0.784	متوسط		0.77
کوچک	0.88	کوچک		0.85
خیلی کوچک	0.98	خیلی کوچک		0.95

جدول 2. مقایسه الگوریتمهای مختلف تطبیق نقشه

روش منطق فازی [7]	الگوریتم پیشنهادی (L_{RP})	الگوریتم پیشنهادی (L_{R-eP})	الگوریتم پیشنهادی (L_{RI})	
7	7	6	10	تعداد نقاطی که با هیچ خیابانی تطبیق نیافته است
8	8	5	7	تعداد نقاطی که نادرست تطبیق یافته است

- ¹ Positioning
- ² Routing
- ³ Digital Map
- ⁴ Route Guidance
- ⁵ Map Matching
- ⁶ Dead Reckoning
- ⁷ Global Position System(GPS)

⁸ Selective Availability

⁹ Point to Point

¹⁰ Point to Curve

¹¹ Curve to Curve

¹² Scott

¹³ Linear Reward-Penalty Schema

¹⁴ Linear Reward-Inaction Schema